

Les 5 God: Zoon

Doelstelling: de catechisant kan in 1 minuut aan een ander uitleggen wie Jezus voor hem/haar is, weet welke afwijkende meningen er in de loop der tijd geweest is m.b.t. de Here Jezus en welke reactie hij/zij daarop kan geven, en weet te reflecteren op zijn/haar eigen handelen in relatie tot de navolging van Christus.

Ketters over Jezus

Kort overzicht geven uit de geschiedenis, o.a. ontstaan van belijdenisgeschriften zoals Niceum. *Filioque*. Godzijn van Jezus. Menszijn van Jezus. Arius. Zondag 5 en 6 HC. Visie Roomse kerk (steeds opnieuw offeren van Jezus, transsubstantiatie). Vandaag de dag?

Les 5 God: Zoon

Wie is Jezus voor jou!?

- *Vertel in 1 minuut aan iemand anders wie de Here Jezus voor jou is, wat Hij voor jou betekent. Noteer eventueel eerst wat steekwoorden.*

'Wie zeggen de mensen dat ik ben?'

- *Lees Marcus 8:27-29. Wat valt je op?*
- *En welk antwoord geef jijzelf op die vraag?*

En wat zeggen Mozes en de Profeten?

- *Lees Lucas 24:13-35. Hoe verklaart Jezus zelf wat er met Hem is gebeurd?*
- *Kun je enkele gedeelten uit 'Mozes en de Profeten' noemen die over Jezus gaan?*

Ketters over Jezus

- *Waarom hadden de mensen in Jezus tijd, en waarom hebben mensen nu nog steeds zo'n moeite met Jezus?*

Ken jij Jezus?

*Op deze vraag antwoordde iemand eens: nee, maar Hij kent mij wel!
Tegelijk kun je wellicht wel iets over Jezus vertellen. Probeer dat eens:*

- *Jezus woorden. Wat leert Hij ons?*

- *Jezus daden. Wat laat Hij zien?*

- *Jezus dood. Wat zegt het kruis?*

Jezus navolgen: WWJD

- *Wat betekent Jezus leven voor jou persoonlijk? Hoe geef jij het Hem concreet in jouw leven voor het zeggen? Wat inspireert jou in Hem?*

Leesartikelen

Er zijn twee bijlagen bij deze les. De een is een gedeelte uit een boek van Tim Keller, de ander een artikel van Arjan Markus. Geef je mening over beide stukken.

Leesartikel 1 – Waarom het kruis?

(fragment uit het boek van Tim Keller, *In alle redelijkheid. Hoofdstuk 12 – Het ware verhaal van het kruis*)

KELLER IN ALLE REDELIJKHEID

hij (in *Nawolging*) “goedkope genade” noemde. Hij negeerde de zonde niet en verontschuldigde haar ook niet. Hij verzette zich er rechtstreeks tegen, ook al kostte het hem alles. Zijn vergeving was ook duur omdat hij weigerde te haten. Hij ging door het kwellende proces dat nodig is om je vindingen lief te hebben. Zijn verzet tegen hun kwaad was daarom afgemeten en moedig, niet giftig of wreed. Het verrassende bewijs hiervoor is te vinden in de brieven die Bonhoeffer schreef terwijl hij in de gevangenis zat. Het ontbreken van bitterheid is opmerkelijk.

Maak je alsjeblieft nooit ongerust over mij, maar vergeet niet voor me te bidden – ik weet zeker dat je dat niet doet. Ik ben zo zeker van Gods hand die mij leidt, dat ik hoop altijd in die zekerheid te mogen blijven. Je moet er nooit aan twijfelen dat ik dankbaar en opgewekt de weg ga waarop ik word geleid. Mijn leven was boordervol van Gods goedheid en mijn zonden zijn bedekt dankzij de vergevende liefde van de gekruisigde Christus.⁴

We zien Bonhoeffer hier simpelweg in de praktijk brengen wat Jezus voor hem had gedaan. Jezus had zijn zonden gedragen en de kosten daarvan op zich genomen. Nu is Bonhoeffer vrij om hetzelfde voor anderen te doen. Bonhoeffer gebruikt de vergeving van God om menselijke vergeving te begrijpen. Maar laten we Bonhoeffers schitterende voorbeeld van menselijke vergeving nu gebruiken om de vergeving van God te begrijpen.

De vergeving van God

“Waarom moest Jezus sterven? Kon God ons niet gewoon vergeven?” Dit is wat veel mensen vragen, maar nu zien we in dat niemand “gewoon” vergeeft als er sprake is van ernstig kwaad. Vergeving betekent zelf voor de kosten opdraaien in plaats van de dader, zodat je uit liefde de ander kunt zoeken en je in wilt zetten voor de vernieuwing en verandering van je vijand. Als je vergeeft, absorbeer je zelf de schuld van de zonde. Iedereen die groot kwaad vergeeft, gaat door een dood heen naar een opstanding en ervaart spijkers, bloed, zweet en tranen.

Verrast het ons dan dat toen God besloot ons te vergeven in plaats van ons te straffen om alles wat wij hem en elkaar hadden aangedaan bijzelf

HET (WARE) VERHAAL VAN HET KRUIS

in de persoon van Jezus Christus aan het kruis ging om daar te sterven? Het is zoals Bonhoeffer zegt: iedereen die vergeeft, draagt de zonden van de ander. Aan het kruis zien we God zichtbaar en kosmisch doen wat ieder mens moet doen om iemand te vergeven, zij het op een oneindig grotere schaal. Ik zou zeggen dat menselijke vergeving zo werkt omdat we onvermijdelijk het beeld van onze Schepper reflecteren. Daarom moeten we niet verbaasd zijn dat als *wij* het gevoel hebben dat de enige manier om het kwaad te overwinnen het doorlopen van de lijdensweg van de vergeving is, dit in veel grotere mate geldt voor God. Want zowel Gods hartstochtelijke strijd tegen het kwaad als zijn liefdevolle verlangen om anderen te vergeven, zijn oneindig veel groter dan de onze.

Op dit punt is het cruciaal om ons eraan te herinneren dat het christelijk geloof Jezus Christus altijd heeft verstaan als God.⁵ God veroorzaakte geen pijn bij een ander, maar absorbeerde aan het kruis de pijn, het geweld en het kwaad van de wereld in zichzelf. De God van de Bijbel lijkt dus helemaal niet op de godheden uit de oudheid die om ons bloed vraden om hun wraak te stillen. Nee, dit is een God die mens wordt en zijn eigen levensbloed opoffert om morele gerechtigheid en genadige liefde te eren zodat hij op een dag al het kwaad kan vernietigen zonder ons te woesten.

Daarom is het kruis niet simpelweg een mooi voorbeeld van opofferende liefde. Het is niet bewonderenswaardig je leven onnodig weg te gooien, dat is zelfs verkeerd.⁶ Jezus' dood is alleen een goed voorbeeld als het meer is dan een voorbeeld, als het iets was dat absoluut noodzakelijk was om ons te redden. En dat was het. *Waarom moet Jezus sterven om ons te redden? Er moest een schuld worden betaald... God betaalde haar zelf. Er moest een straf worden gedragen... God droeg haar zelf. Vergeving is altijd een vorm van duur lijden.*

We hebben gezien hoe dure menselijke vergeving een licht werpt op de goddelijke vergeving. Maar uiteindelijk is de vergeving van God de diepste grond en bron voor de menselijke vergeving. Bonhoeffer getuigt hiervan herhaaldelijk als hij zegt dat het Jezus' vergeving was die hem zo op Gods liefde deed vertrouwen dat hij een leven van opofferende dienst aan anderen kon leven.

Leesartikel 2

'Mislukking aan het kruis werd de held van zijn volgers'

OPINIE - Arjan Markus – Volkskrant 07/04/12, 09:00

© ANP. Interieur van de rooms-katholieke Sint Victorkerk in Obdam.

Het blijft een vreemd verhaal: een Joodse man die in het jaar 33 aan een kruis sterft en die een paar dagen later weer levend is. Je kunt je afvragen wat je daar nu mee moet als weldenkend mens. Opvatten als fictie?

In dat geval gaat het wel om goed gedocumenteerde fictie. Dat weten weinig mensen. Er heerst een Dan Brown-achtig idee dat de kerk dit soort verhalen een aantal eeuwen na Jezus' optreden op papier heeft gezet. Dat is echter niet waar. Het oudste schriftelijke bericht van Jezus' opstanding wordt rond het jaar 55 gedateerd. Toen was 'de kerk' nog niet op het toneel verschenen. Er waren alleen in een aantal steden rond het Middellandse Zeegebied groepen volgelingen van Jezus ontstaan.

Dit eerste schriftelijke bericht over de opstanding is te vinden in een brief van Paulus, gericht aan zo'n groep volgelingen van Jezus in de Griekse havenstad Korinthe. De brief is uit het jaar 55, zo'n twintig jaar na de kruisiging van Jezus. Historisch gezien is dat erg dicht bij het vuur. De oorspronkelijke brief is er niet meer, maar de oudst bewaarde kopie (het Papyrus 46) komt uit circa 200. Dat is uniek. Bij mijn weten zijn er verder geen geschriften uit de klassieke oudheid waarvan we kopieën bezitten die zo dicht liggen bij de datering van het oorspronkelijke manuscript.

Het is duidelijk dat Paulus zijn bericht over de opstanding zelf helemaal niet als fictie bedoelde. Hij schrijft in 55 over de boodschap die hij een aantal jaren eerder had gebracht in Korinthe. Het belangrijkste dat hij heeft doorgegeven aan hen, schrijft hij, is dat Christus is gestorven, dat hij is begraven en op de derde dag is opgewekt. 'En dat hij is verschenen aan Kefas en vervolgens aan de twaalf leerlingen. Daarna is hij verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders en zusters tegelijk, van wie er enkelen gestorven zijn, maar de meesten nu nog leven.'

Ander wereldbeeld

Ook de schrijvers van de vier Evangelien brengen hun bericht over de opstanding van Jezus als non-fictie. De Evangelien zijn van later datum dan de brief van Paulus. Het oudste evangelie, dat van Marcus, komt waarschijnlijk uit 70. Dus minder dan veertig jaar na de kruisiging. De andere Evangelien volgen zo'n tien tot

twintig jaar later. Het oudste fragment dat wij hebben van de Evangeliën komt uit ongeveer 150. Het bericht van de opstanding is dus de best gedocumenteerde non-fictie uit de klassieke oudheid. Maar dat wil nog niet zeggen dat wij net als de schrijvers van deze berichten zouden moeten geloven dat de opstanding echt heeft plaatsgevonden.

Hoe zou het komen dat Joodse mensen in de eerste decennia van de eerste eeuw zijn gaan geloven dat Jezus van dood weer levend werd? Je kunt niet zeggen dat zij nu eenmaal gemakkelijker geloofden in dat soort verhalen. In de eerste plaats is het niet zo dat Joden toen allemaal in de mogelijkheid van opstanding geloofden. In de tweede plaats waren Joden die er wel in geloofden van mening dat je zo'n opstanding niet moest verwachten van één individu. Zij kenden in hun traditie wel verhalen van individuele mensen die terugkwamen uit de dood. Zulke mensen bleven sterfelijk. Maar opstaan uit de dood en door de dood heen gaan en dus voorbij de sterfelijkheid uitkomen, dat was volgens hen alleen mogelijk aan het eind van de geschiedenis en voor een grote groep mensen tegelijk. Geen wonder dat er volgens de verhalen dan ook niemand was die het bericht van Jezus' opstanding direct zomaar voor waar wilde aannemen.

Waarom zijn ze het toch gaan geloven? Misschien omdat ze een ander wereldbeeld hadden dan wij? Dat is wel een punt natuurlijk. Niet dat de mensen in de eerste eeuw zo naïef waren dat ze elk wonderverhaal geloofden. Ook voor hen was het ongehoord dat iemand van dood levend wordt. Een groot verschil tussen hen en ons is wel dat wij, westerse mensen, een wetenschappelijk wereldbeeld hebben. Wij weten dat de wetenschap laat zien dat mensen niet uit de dood kunnen opstaan. Ook al heeft het verhaal van de opstanding nog zulke goede papieren, onze wetenschappelijke bril maakt het zeer lastig om er geloof aan te hechten.

Nu komt het er wel op aan goed te onderscheiden wat het betekent dat opstanding wetenschappelijk gezien niet kan. In populair-wetenschappelijke columns wordt soms wel erg uitbundig geroepen dat wetenschappelijk is aangetoond dat wonderen niet kunnen gebeuren. Ieder die zijn wetenschapsfilosofische huiswerk heeft gedaan, weet echter dat wetenschap nooit absoluut uitsluit dat iets kan gebeuren. Wetenschap kan wel laten zien dat het onwaarschijnlijk is dat iets is gebeurd. Maar er gebeuren nu eenmaal dingen die wetenschappelijk gezien geheel onverwacht zijn en met de huidige wetenschappelijke stand van zaken onverklaarbaar zijn. Zulke dingen zijn een anomalie. Wetenschappelijk gezien is de opstanding van Jezus hoogst, hoogst onwaarschijnlijk. Maar absoluut uitgesloten kan het niet worden. Kijkend met onze wetenschappelijke bril ligt het dus niet voor de hand om in opstanding te geloven.

Toch zijn er westerse mensen die wel gaan geloven dat de opstanding gebeurd is. Het lukt hun blijkbaar langs de randen van hun wetenschappelijke bril heen te kijken. Misschien is dat ook weer niet zo gek als je bedenkt dat we dat wel vaker doen. Het gevoel van liefde, om een voorbeeld te noemen, kunnen we wetenschappelijk afdoende verklaren met behulp van chemische processen in onze hersenen. Toch vinden de meeste mensen dat geen volledige verklaring van liefde. Naar liefde kijken we niet alleen met een wetenschappelijke bril.

Missie

Mensen die zijn gaan geloven dat de opstanding waar gebeurd is, beroepen zich nogal eens op ervaringen van een soort ontmoeting met Jezus. Anderen hebben het over een ervaring van onverwacht overtuigd worden van de waarheid van het verhaal. 'Je kunt zoiets niet van plan zijn, zoals je je van tevoren geen echte voorstelling kunt maken van degene op wie je verliefd zult worden', zegt Willem Jan Otten. Het zijn ervaringen die ik zelf herken als gelovige, maar als je zulke ervaringen niet kent, zeggen ze je weinig. Voor westerse mensen is de opstanding van Jezus onwaarschijnlijk.

Toch lijkt het mij niet te weerspreken dat er in de jaren dertig van de eerste eeuw iets met Jezus gebeurd is. Iets onverwachts dat zijn afgehaakte, gedesillusioneerde leerlingen ertoe bracht om na zijn dood een Jezusbeweging te beginnen. Iets heeft hen van teleurgestelde afhakers veranderd in enthousiaste mensen met de missie verder te vertellen wat er met Jezus gebeurd is. Een missie die al binnen een paar decennia in

het toenmalige Romeinse rijk succesvol blijkt te zijn.

Daarbij blijft het intrigerend dat die Joodse volgelingen in de eerste eeuw dingen zijn gaan geloven die ze eigenlijk niet zouden kunnen geloven. Die niet passen in hun denkkader en bij hun verwachtingen.

Verder gingen de leerlingen ook vertellen dat Jezus, die stierf aan het kruis, de 'Messias' was, de speciaal door God gezondene. Het is erg vreemd voor Joodse gelovigen in die tijd om te denken dat een mislukkeling die aan een kruis dood gaat, de door God gezondene is. Als voor hen één ding duidelijk was, dan was het wel dat iemand die aan een kruis eindigt niet de Messias kan zijn. En het blijft niet bij de bewering dat Jezus de 'Messias' zou zijn. De Joodse leerlingen gaan uitspraken doen die suggereren dat je in Jezus God zelf tegenkomt, dat hij op een of andere manier God zou zijn. Dat is voor Joodse mensen helemaal ondenkbaar. Tenzij er met Jezus misschien iets is gebeurd dat hun manier van denken ingrijpend heeft gewijzigd.

De opstanding zou een goede verklaring vormen voor het vreemde geloof van de Joodse volgelingen van Jezus.

Arjan Markus is godsdienstfilosoof.